

ΑΔΕΛΦΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

«Φιλήθηκεν ἡ Ἀμίνα» φλυάρησαν τὰ κορίτσια κ' οἱ γυναῖκες σὰ γέμιζαν τὶς στάμνες κατὰ τὸ σούρουπο στὴν ὄχθη τοῦ μεγάλου ποταμοῦ.

«Φιλήθηκεν ἡ Ἀμίνα» ἀχολογήθηκε στὸ μικρὸ καφε-νεδάκι κοντὰ στὶς φοινικιές κ' ἔξω στ' ἁλώνια ὅπου πρόβ-λαν σωροὶ τὰ γεννήματα ἔτοιμα πλειά νὰ μεταφερθοῦν στὶς ἀποθῆκες.

Καὶ παντοῦ ἀπλώθηκεν ἓνα γέλιο.

Ὑστερικὸ στὶς ἀτολμες παρθένες ποῦ ἀμολόγητα πο-θοῦσαν παρόμοια ἀπόλαψη, νευρικὸ στοὺς ἀπραγούς νέους ποῦ λαχταροῦσαν τὸ πάγκαλο κορμὶ τῆς κόρης, μοχθηρὸ κ' ἱκανοποιητικὸ στὶς μανάδες τῶν ἄλλων κοριτσῶν, πλατὺ κι ἀπροσποίητο στοὺς ὥριμους ἄντρες.

Ἡ περδικόστηθι Ἀμίνα, ἡ θυγατέρα τοῦ Σέχ Τάλεμπ τοῦ προεστοῦ, ἡ κοντούλα καὶ γεμάτη, μὲ τὰ μάτια ποῦ σκορποῦσαν σπίδες, αὐτὴ νὰ φιληθεῖ; Τρανὸ τὸ σκάνταλο. Καὶ μὲ ποιό; Τὸ ζευγολάτη, λέει, τὸ χειροδύναμο Μαχμουτ ποῦ σήκωνεν ἀβοήθητα ἀπὸ χάμω ἓνα σακκὶ σιτάρι.

Δὲν ἐπέρασε καιρὸς παραπάνω ἀπὸ ὅσο χρειάζεται νὰ γεμίσει ἓνα φεγγάρι κι ἄλλη κατηγορία βαρύτερη διαλαλή-θηκε, προσφέροντας ἄμετρο ὑλικὸ στὴν κακογλωσσιὰ τῶν χωριατῶν.

«Ἡ Ἀμίνα ἡ πεταχτή, στὶς ζαχαροκαλαμιές ἔξεμονα-χεύθηκε μὲ τὸν Ἀμπτου, τῆς νύχτας τὸν ἄπιαστον ἱππότη.»

Βούτξε τότε ὁλόκληρο τὸ Αἰγυπτιακὸ χωριό.

Ἀγωγιάτες, θεωριστάδες, μπιστικοί, τὸ ἀνήκουστο ἀνα-βάναν καθημερινά. Ἐργατίνες, ξενοδουλεύτρες, ψυχοκόρες μ' αὐτὸ ξαλάφρυναν τὸ μόχθο τους.

Ἔτσι ὕστερὰ ἀπὸ ὅλους συμβαίνει πάντα ἔλαχε νὰ μάθουν τὸ μυστικὸ τὰ τρία ἀδέλφια της.

Τὸ ἄκουσεν ὁ μικρότερος ὁ Ἰμπραϊμ καὶ δὲν τὸ πίστεψε. Τὸ ἄκουσεν ὁ δεύτερος ὁ Ἀχμετ καὶ δαγκώθηκε. Θὰ παραμονέψω, μονολόγησε, νὰ ξανοίξω τὴν ἀλήθεια. Τὸ ἄκουσε κι ὁ πρῶτος ὁ περήφανος Ἀμπτάλλα κι ἄστραψε καὶ βρόντησε.

Ἄλλοι στοὺς συκοφάντες τοῦ σπιτιοῦ μου, ἄλλοι καὶ τρισαλλοὶ τους!

Ἀνώφελη φοβέρα.

Ἐνα βράδυ ἀγρυπνοῦσαν στὸ χωράφι ὁ δεύτερος κι ὁ τρίτος ἀδελφὸς ποτίζοντας τὶς βαμπακές.

Στὸ μισὸ τοῦ χωραφιοῦ μιὰ πεταλὸσχημη σκιαὰ ἀρθώνονταν. Οἱ τοῖχοι τῆς ἀπὸ καλαμιὲς καὶ λάσπη. Ἡ στέγη τῆς μιὰ προφαντὴ κληματαριά. Κι ἀπὸ κάτω τὸ μάγγανο.

Τὸ βῶδι μὲ δεμένα μάτια καὶ ζεμμένο τὸ μακρὸ δοκάρι κινοῦσε τὴ μεγάλη ὀδοντωτὴ ρόδα μὲ τοὺς δεμένους κουβάδες ποῦ ἕνας, ἕνας ἀνέβαιναν ἀδιάζοντας τὸ νερὸ στὴ στέρνα κι ἀπ' ἐκεῖ στ' αὐλάκι τῆς σπορᾶς.

Πλεὶς πέρα μιὰ φουντωτὴ ἀνθισμένη ἀκακία μυροβολοῦσε τὰ γύρω.

Ἡ πλάση ὅλη θαμποφωτίζονταν ἀπὸ τὸ μισόγιομο φεγγάρι.

Εἶχαν ξεντυθεῖ καὶ τὰ δυὸ ἀδελφία ὅλα τους τὰ ροῦχα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πουκάμισο καὶ ξυπόλητοι χωμένοι στὴ λάσπη, ἄνοιγαν τὶς αὐλακιὲς γιὰ τὸ πέρασμα τοῦ νεροῦ, ἐνῶ πότε πότε πετιῶνταν ὁ ἕνας τους κοντὰ στὸ ζῶο νὰ τὸ κεντήσει.

Κανένα λόγον δὲν ἀντάλλαζαν. Μόνον ὁ θόρυβος ἀπὸ τὸ τρίξιμο τῶν ξύλων στὸ μάγγανο, ἓνα μονότονο καὶ θλιβερὸ τρίξιμο σὰ νὰ ξεκάρφωναν ἀδιάκοπα κασόνια, διάκοπτε τὴ σιγαλιά, συντροφευμένος ἀπὸ τὰ κοάσματα τῶν βατράχων καὶ τὰ σφυρίγματα τῶν φρύνων.

Ἐνα ἀγερᾶκι φυσοῦσε τὶς βαμπακές ποῦ περικύκλωναν τὴν παράξενη σκιαὰ σὰν ἓνα πολυκύματο σκοτεινὸ-μαυρο πέλαγο.

Ἐξαφνα τριποδισμοὶ ζώου ποῦ κοντοζύγωνε ἀκούσθηκαν. Κάποιος ἔρχονταν ἀπὸ τὸ χωριό. Στράφηκαν καὶ τὰ δυὸ ἀδελφία πρὸς τὸ μέρος του ν' ἀγναντέψουν, μὰ μόλις τὸν ἀναγνώρισαν ἐξακολούθησαν τὶς ἀσχολίες τους. Ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός.

Κεῖνος σὰν ἔφθασε κάτω ἀπὸ τὴν ἀκακία ξεπέζεψε καὶ

σάθησε πάνω σὲ μιὰ πέτρα. Ἀνοίγοντας τότε τὴν καπνο-
κακούλα του ἔστριψεν ἓνα τσιγάρο.

Τ' ἀδελφία του ἀνάργητα τὸν ἀντάμωσαν.

Εἰρήνη σὲ σᾶς, εἶπεν ὑπόκωφα καὶ τραχειά.

Καὶ σὲ σένα εἰρήνη κ' εὐλογία τοῦ Ἀλλάχ, ἀπάντησαν
κ' οἱ δυὸ μὲ σεβασμό, γιατί παραστέκονταν πάντα σὰν
πατέρας.

Ἀκολούθησε μικρὴ παύση.

Ἀδελφία, εἶπε σὲ λίγο ὁ γεοφερμένος μ' ἀλλαγμένη
φωνή, οἱ ὀχτροί μας ἄς χαίρονται. Μ' ὅλο τὸ δίκιο τους ἄς
εὐφραίνονται.

Ἐκεῖνοι ἔσκυψαν τὰ κεφάλια.

Ἀδελφία, εἶπε πάλι σκουπίζοντας μὲ τὸ μανίκι τὸ μέ-
τωπο ὅπου ἔτρεχε ὁ ἰδρώτας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατέρα μας τὴν
ἔπιασε καὶ μετὰ τὸ δειλινὸ μοῦ τὸ κατάγγειλεν ὁ ἴδιος. Δυ-
στυχία μας, δὲν στέκει ψέμμα.

Ὅχι, ψέμμα δὲ στέκει, ἐπανάλαβε μετὰ ἀπὸ λιγόστιγμο
δισταγμὸ ὁ δεύτερος ἀδελφός. Προχθὲς στὰ ξημερώματα
σὰν ἀπῆγε μὲ τὲς γειτόνισσες τὴ στάμνα νὰ γεμίσει στὸ με-
γάλο ποτάμι, ἀργοπόρησε πίσω κάτι γιὰ νὰ πλύνει. Περ-
νώντας μονάχη ὕστερα ἀπὸ τὲς ζαχαροκαλαμιὲς ἀνταμώθηκε
μὲ τὸν Ἀμπτου ποῦ περίμενε κρυμμένος.

Καί;... ρώτησεν ὁ Ἀμπτάλλα πετιώντας νευρικά τὸ τσι-
γάρο μισοκαμμένο στὸ χῶμα.

Καί;... Ἀπὸ κατάσκοπος μεταβλήθηκα σ' ἀτιμασμένο
ἀδελφικὸ μάρτυρα τῆς ἀνομίας της!

Ὡστε μοῦ σβύνεις καὶ τὴν στερνὴ ἀπαντοχὴ μου, τὴν
ἀμφιβολία, εἶπεν ὁ πρῶτος ὑψώνοντας τὰ χέρια πρὸς τὸν
οὐρανὸ κι ἀφίνοντάς τα νὰ πέσουν ἄτονα πάνω στὰ γό-
νατά του.

Ἐκεῖνες τὲς στιγμές, ἔξακολούθησεν ὁ δεύτερος, καὶ πυ-
ρακτωμένο σίδηρο στὸν κόρφο μου δὲ θὰ πίκαζα. Τὸ αἷμα
εἶχε μαζευτεῖ στὸ κεφάλι μου. Ἦθελα νὰ δομήσω νὰ τοὺς
πνίξω μὲ τὰ ἴδια μου χέρια. Θεία φώτιση μὲ κράτησε καὶ
τὸ σπῖτι μας ξεδιάντραπα δὲν ἀτιμάσθηκε.

Ἀκολούθησε πάλι σιωπή.

Κατάρα, εἶπε σὲ λίγο πιάνοντας μὲ τὰ δυὸ του χέρια
τὸ κεφάλι ὁ Ἀμπτάλλα.

Κατάρα, ἐπανάλαβε σὰν ἀχῶνι ὁ δεύτερος.

Καὶ τώρα τὸ πρῶτο χρέος μᾶς ἀντικρύζει σκληρὸ καὶ ἀδυσώπητο, εἶπεν ὁ Ἀμπάλλα βραχνά.

Οἱ ἄλλοι κρατοῦσαν τὴν ἀνάσα τους.

Τὸ προστάζει τὸ ἱερὸ βιβλίον. “Γυναίκα ἀτιμασμένη δὲν ὀφείλει νὰ χαίρεται ἡλίου φῶς., Καὶ δὲν παραβαίνουν οἱ πιστοὶ τὴν ἐντολήν.

Μὲ κόπο βγαίνουν οἱ λέξεις ἀπὸ τὸ στόμα του.

Οἱ ἄλλοι δυνὸ ξαφνιασθήκαν.

“Ὅστε, ρώτησεν ὁ Ἀχμετ μ’ ἀγωνία.

Ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ προσταγὴ τοῦ προφήτη, ἀποκρίθηκεν ὁ πρῶτος μὲ τραχεῖα φωνὴ δίχως καμμιὰ φαινομενικὴ συγκίνηση.

Μὰ δὲν ἀπόσωσε καὶ μ’ ἓνα κίνημα σηκώθηκεν ὁ μικρότερος.

Πῶς; ἐτραύλισεν ἔτοιμος νὰ κλάψει, μὲ ποιὸ δικαίωμα θ’ ἀφαιρέσουμε τῆς ἀδελφῆς μας τὴ ζωή;

Ἄλλο δὲ βαστοῦσε καὶ τὰ δάκρυα τὸν ἐπείρανε.

Σὰ γεράκι ὥρμησεν ὁ πρῶτος ἀδελφὸς ἐπάνω του καὶ μ’ ἓνα ράπισμα τὸν ἐσώριασε χάμω. Μὰ σὰ νὰ συνήρθε καὶ σταμάτησε.

Δυστυχισμένε, φώναξε σκύθοντας πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, σὲ ποιὰ κακὴ ὥρα γεννήθηκες γιὰ νὰ ἐπαναστατεῖς σὲ νόμους ὅπου μᾶς ἐκληρονόμησαν γεννεές, γεννεῶν; Ἡμεῖστε τρία ἀδελφία, τρία σπίτια καὶ σὲ λίγα χρόνια ἴσως πέντε δέκα. Κι ὅλες αὐτὲς οἱ ψυχὲς νὰ ντρέπονται νὰ συντύχουν ἀνθρώπο, ἀπὸ μιὰ παραστρατημένη! Ὅχι ποτὲς μὴ σώσω νὰ δῶ τέτοια κατάντια.

Σκληρὴ ἡ μοίρα, μὰ ἓνα τὸ χρέος μας, ἐπρόσθισε ὁ Ἀχμετ. Κ’ ἦταν σὰ νὰ ὑπόγραφε καὶ αὐτὸς τὴν ἀπόφαση.

Τὸ βῶδι εἶχε σταθεῖ ἀπὸ ὥρας λὲς καὶ ἀφογκράζονταν τὴ δίκη. Τὸ τρίξιμο τῆς ρόδας εἶχε παύσει καὶ ἓνας πετεινὸς μακρὺνὰ στὸ χωριὸ παραξηγῶντας τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ γιὰ χαράματα, ξεφώνιζε τὸν ἐθνικὸ του ὕμνο.

Δίχως ἄλλο λόγο ν’ ἀνταλλάξει ὁ Ἀμπάλλα καθάλι-κεψε. Σὲ λίγο ἐξαφανίζονταν πέρα στὸν ὀρίζοντα.

Ὅμως δὲν ἐπέρασε καιρὸς, ἴσως ἓνας μῆνας καὶ κάποιος γέροντας φίλος ἀπὸ κοντινὸ χωριὸ ἐφθάνεν ἓνα ἀπομεσήμερο στὸ σπίτι τῶν τριῶν ἀδελφῶν. Μὰ σὰν ἐξεδιάκρινε δίπλα στὴν ὀξώπορτα ἀκουμπισμένη τὴ μεγάλη τάβλα ὅπου πλύνουν τοὺς νεκροὺς τῶν πιστῶν, ἀνήσυχος ἐφώνη-

ξεν ἓνα ἀπὸ τὰ χαμίνια ποῦ παίζανε ἐκεῖ κοντὰ ζητῶντας πληροφορίες.

Μὰ δὲν ἔμαθες γέροντά μου, ἀπάντησε κεῖνο βιαστικά. Νὰ τὸ κορίτσι τοῦ σπιτιοῦ γλύστηρησε χθὲς στὴ στέρνα τῆς αὐλῆς κι' ὥσπου νὰ προλάβουν τ' ἀδέλφια, τὸ βγάλανε πνιγμένο.

Κ' ἔτρεξεν ὁ μικρὸς ἀμέριμνα νὰ συνεχίσει τὸ παιχνίδι του.

Ἀσσιούτ 1923

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΑΓΓΑΡΑΔΑΣ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ (1)

Ἀποδείχτηκε πῶς ἡ Τέχνη πονθεὶνὰ δὲν ἀποβλέπει. Ἐντελῶς ἀπόλυτη καὶ αὐτοτελὴς ἔννοια δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει κανένα σκοπὸ καὶ ἂν καὶ καλὰ καὶ σώνει θελήσουμε νὰ τῆς κολλήσουμε μιὰ σκοπιμότητα, αὐτὴ δὲ θὰ εἶναι παρὰ ὑποκειμενική.

Καταντοῦμε ὅμως ἔτσι σὲ φαῦλο κύκλο· γιὰ τοῦτ' ἡ ὑποτιθέμενη ὑποκειμενικὴ σκοπιμότητα, μᾶλλον λόγια σκοπιμότητα ποῦ γυρνᾷ πάλι πίσω στὴν Τέχνη καὶ δὲν ἔχει νὰ κάμῃ μὲ κανένα ἄλλο στοιχεῖο ἔξω ἀπὸ τὴν Τέχνη — ἀντικειμενικὸ δηλαδὴ — παύει τοῦ νὰ εἶναι κἂν μιὰ ἀπώτερη ἐξωτερικὴ βλέψη, ἀφοῦ ἀντὶ νὰ πλωθῇ περισυμμαζεῖται στὴν ἐσώτερη ἀφετηρία της. Ἡ ἔννοια *ὑποκειμενικῆς σκοπιμότητος* σχεδὸν φαίνεται νὰ ἰσοφαρίζῃ σὲ ἀξία τοὺς σοφισμοὺς τῆς *ὀπισθοδρομικῆς προόδου* τοῦ *ἀνηφορικοῦ κατήφορου* καὶ ἄλλων. Αὐτὲς οἱ ζευγαρωμένες λέξεις

(1) Τὰ πέντε προηγούμενα ἄρθρα τὰ δημοσίεψε ἡ «Μοῦσα» (φυλλ. Νοέμβρ. 1920, Ἰαν. Ἀπρίλ. 1921, Φεβρ. Μάιος 1922)